

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE vedoucí práce

Autor/ka práce: Anežka Nováková

Studijní program: Učitelství VVP: ČJ – ZSV

Název práce: Akční výzkum: Rozvoj čtenářské gramotnosti v 6. ročníku ZŠ

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Karel Starý, Ph.D.

A. Požadované náležitosti závěrečné práce:

Legenda: ztučněný text v příslušném poli vyjadřuje hodnocení posuzovatelem.

	A	B	C	N
1. Cíl/e	Jasně formulované a adekvátní typu a charakteru práce.	Drobné nedostatky v obsahové a/nebo funkční formulaci.	Nefunkční formulace formálně (např. příliš obecná) i obsahově.	Není formulován.
2. Práce s informačními zdroji, dodržení formálních pravidel.	Reprezentativní zdroje (množství a kvalita, aktuálnost, příp. zahraniční zdroje, vhodně vybrány a správně citovány dle zvolené citační normy.	Nezřetelné oddělení převzatého a vlastního, drobné nedostatky v citacích a seznamu literatury.	Chybějící odkazy, nepřesné, nesprávně uváděné infor. zdroje, seznam liter. neodpovídá citacím apod.	Nevyhovuje.
3. Úroveň jazykového projevu	Vhodná pravopisná a stylistická úroveň.	Drobné nedostatky v pravopisu.	Výraznější nedostatky, např.:	Nevyhovuje.
4. Závěr	Shrnuje práci jako celek, přesahuje obsah BP v jeho hlubší reflexi a hodnocení, reaguje na cíle, obsahuje argumentované stanovisko autora.	Mezi A a C	Popisuje obsah, neobsahuje širší reflexi problému, nehodnotí nebo neobsahuje stanovisko autora, neváže se k cíli.	Není formulován.
5. Formální náležitosti (abstrakt, klíčová slova, rozsah)	Ano	Neúplné:	DOPLNIT při obhajobě:	Nevyhovuje.

B. Kvalita závěrečné práce:

Legenda: ztučněně písmeno vyjadřuje hodnocení posuzovatelem: A = kvalitní zpracování, B = dílčí nedostatky, C = závažnější nedostatky, N = nevyhovuje, NP = nelze posoudit

Kritérium	A	B	C	N	NP
Orientace v pojednávané problematice, v níž se odráží znalost relevantních pramenů a odborné literatury.	A	B	C	N	NP
Úroveň odbornosti textu včetně používání odborné terminologie a dovednosti vymezit problém k řešení. Terminologie je korektní a jednotná.	A	B	C	N	NP
Logická struktura výkladu, návaznost jednotlivých kapitol, obsah vytváří logický celek.	A	B	C	N	NP
Funkční provázanost teoretické a empirické/praktické části, pokud mají práce tuto strukturu.	A	B	C	N	NP
Kritérium	A	B	C	N	NP
Popis metodologie: popis metod, analýzy, a/nebo zdůvodnění empirických postupů aj. ve vztahu k cílům práce.	A	B	C	N	NP
Úroveň interpretačních (interpretačně-analytických) dovedností, schopnost reflexe tématu či získaných dat.	A	B	C	N	NP
Originalita zpracování: zpracování práce svědčí o tvůrčím zaujetí autora a jeho samostatném uvažování o řešené problematice.	A	B	C	N	NP

¹ Jako předloha pro kritéria a hodnocení sloužila šablona Katedry preprimární a primární pedagogiky PedF UK. Děkujeme za možnost její úpravy a využívání.

C. Slovní hodnocení a sdělení autorovi/autorce závěrečné práce:

Diplomantka Anežka Nováková si vybrala téma stále aktuální, ale zejména téma, které vycházelo z potřeb její praxe. Impulsem pro zpracování byla totiž zjištěná nižší úroveň čtenářské gramotnosti u žáků 6. ročníku, ve třídě, kde sama spolupůsobí. Oceňuji systematickosti i samostatnosti autorky při zpracování práce a ochotu žáků a kolegyně na výzkumu participovat.

Teoretická část je velice pečlivě zpracována – je z ní patrná erudovanost autorky v daném tématu v domácím prostředí (zde totiž autorka nepřesahuje do zahraniční literatury, na druhou stranu vychází ze základních i vysoce aktuálních monografií i článků v českém jazyce). Dokáže postihnout podstatu, citovat, parafrázovat vhodné pasáže. Cením si zejména posílení metakognitivní složky, kterou autorka vhodně provázala s tématem své práce. Tyto poznatky jsou potom výborně využity v samotném akčním výzkumu.

Druhá část práce, která je věnována akčnímu výzkumu a jeho realizaci, je rovněž důsledným způsobem zpracována, o čemž svědčí např. časová osa výzkumu na straně 39. V této kapitole vysoce oceňuji nastudování zahraničních zdrojů k teorii a praxi akčního výzkumu, které autorka využila při promyšlení vlastní práce se třídou. Samotná realizace akčního výzkumu v třídě 6. ročníku byla promyšlena – pretest, dotazník pro žáky, intervenční aktivity i posttest a znovu žákovský dotazník. Na druhou stranu autorka vycházela z aktuální situace a všechny intervenční aktivity byly uzpůsobeny reálné potřebě žáků a koncepčně promyšleny s vyučující ČJL.

Oceňuji, že diplomantka systematicky popisuje nejen intervenční aktivity, ale rovněž zjištěnou úroveň čtenářské gramotnosti formou pretestu a posttestu (zde využila připravené a pilotované testy vytvořené pod ČŠI dle vzoru mezinárodních výzkumů PIRLS a PISA). Navíc – i když by se mohlo zdát, že mimo téma své práce – využila ještě dotazníkové šetření mezi žáky. To jí umožnilo zjistit vztah žáků ke čtení, jednu z důležitých rovin čtenářské gramotnosti, a to poměrně detailním způsobem. Rovněž výsledky pretestu i posttestu jsou nejen doloženy v přehledných tabulkách, ale také slovní interpretací a diskuzí výsledků. Ač jsou data prezentována za celý výzkumný vzorek, z jejich interpretace je patrné, že autorka měla detailní přehled o všech žácích třídy, což jí pomohlo v plánování intervenčních aktivit. Ty jsou dostatečně popsány (i když by mohly být doloženy četnějšími přílohami, obsahovými analýzami žákovských produktů apod. – jako např. v kapitole 3.6, to by však vydalo na samostatnou závěrečnou práci) a autorka v nich prokázala, jak výborně zúročila všechny znalosti a dovednosti, které se během studia naučila, a dokáže je promyšleným, empatickým a tvůrčím způsobem aplikovat. Výsledky posttestu jsou výborně shrnuty, navíc doloženy grafy, které umožňují vizualizovat zlepšení žáků (jak celé třídy, tak jednotlivců).

Dále oceňuji, že se autorka ještě rozhodla po svých intervenčních aktivitách ověřit, zda a jakým způsobem se u žáků proměnil vztah ke čtení. A rovněž zjišťovala zpětnou vazbu k realizovaným aktivitám. Z uvedených výsledků je patrné, že se Anežce podařilo žáky svým pojetím výuky ke čtení motivovat – o tom svědčí obliba dílen čtení i náročnost knižních titulů, které si žáci doporučovali. Vzhledem k mezinárodním i národním výsledkům výzkumu čtenářské gramotnosti považuji za podstatné, že se Anežka se svými žáky zaměřila na rozvoj psaní a myšlení, a potěšující, že tyto aktivity vnímali žáci velice kladně. To dává naději na zvyšování čtenářské a pisatelské gramotnosti žáků včetně rozvoje kritického myšlení. Navíc Anežka uvažovali i nad návrhy činností v následujícím školním roce tak, aby byly výsledky jejího snažení co nejlépe zúročeny.

Mimořádně kvalitní je rovněž kapitola diskuzní, v níž autorka znovu prokazuje orientaci v tématu.

D. Otázky k obhajobě

1. Anežko, v kapitole 1.2 o ukotvení čtenářské gramotnosti v kurikulu základního vzdělávání nezmiňujete, že v nově zveřejněném RVP ZV (2021, ale rovněž 2023) se objevuje důraz na čtenářskou gramotnost i v Etické výchově (RVP ZV, 2023, s. 115) či Filmové/audiovizuální výchově (RVP ZV, 2023, s. 119). V obou případech je zmiňován rozvoj čtenářské gramotnosti zejména při porozumění textu. Ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace čtenářská gramotnost není ukotvena vůbec. Je toto pro Vás jako vyučující Českého jazyka a literatury limitující?
2. Vaše intervence byly součástí pouze hodin českého jazyka. Jak by podle Vás měly vypadat „ideální“ intervence. A jakým způsobem efektivně rozvíjet čtenářskou gramotnost žáků na základní škole? Jaké podmínky k tomu musí být vytvořeny?
3. Která z dat dotazníku pro žáky o vztahu k četbě (a trávení volného času) pro Vás byla nejpřekvapivější a proč? Dalo by se nějak využít to, že žáci tráví tolik hodin denně sledováním videí, využít i při rozvoji čtenářské gramotnosti?
4. V kapitole 3.10 uvažujete i o podobě čtenářských deníků, která by mohla žákům vyhovovat, motivovat je a zároveň rozvíjet jejich dovednosti čtenářské, pisatelské i metakognitivní. Jakou konkrétní podobu čtenářských deníků byste doporučila této třídě?

Předložená práce splňuje veškeré požadavky kladené na tento typ prací.

Shody v systému Theses.cz a Turnitin s jinými dokumenty byly zkontrolovány.

Práci ráda doporučuji k obhajobě.

Celkově musím konstatovat, že diplomovou práci Anežky Novákové považuji za ocenění hodnou – je pečlivá, systematická, na odborné úrovni jak v oblasti teoretické, tak metodologické a intervenční, psána kultivovaným jazykovým projevem. Autorka se nebojí přiznat výzvy, s nimiž se potýkala, i limity práce. Za nesmírně cenné a inspirativní do školské praxe považuji všechny realizované způsoby práce s celou třídou, avšak vycházející z potřeb jednotlivců, a metody sběru dat, které volila před samotným začátkem výzkumu i po něm, čímž vše měla podloženo získanými daty.

V Praze dne 28. 8. 2023

Podpis